

Árkos Iván – Balogh Margit

BME OMIKK

Nemzetközi Pető Intézet

Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál és Könyvtáros Klub 1994–2003-ig

A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete kezdeményezésére 1994-ben indult könyvfesztivál az elmúlt évtizedben a könyves világ egyik legrangosabb szakmai eseményévé vált. A Budapesti Kongresszusi Központban rendezett seregszemlén tíz év alatt 39 ország 3415 kiállítójának bemutatkozását közel félmillió érdeklődő kísérte figyelemmel. A rendkívül gazdag programmal zajlott fesztiválok egyik különlegessége a nemzetközi téren is páráját ritkító Könyvtáros Klub, a szakma egyik fontos fóruma. Jelen összefoglaló a fesztivál és a klub eddigi történetének legjellemzőbb adatait és kiemelkedő eseményeit foglalja írásba.

A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesületének (MKKE) elnöke, *Bart István* és a Frankfurti Nemzetközi Könyvvásár igazgatója, *Peter Weidhaas* 1992 tavaszán ünnepélyes keretek között írta alá azt a megállapodást, amely útjára indította a magyar könyvpiar eddigi legnagyobb szabású rendezvénysorozatát. A Budapesti Goethe Intézetben lezajlott esemény új fejezetet nyitott a legújabb kori magyar könyvkultúrában, s lehetővé tette, hogy a könyves világ legjelentősebb könyvvásárát szervező német szakemberek segítségével az átalakulásban lévő magyar könyvpiar egy nemzetközi szintű könyvvásár gazdája lehessen. A könyvvilág ugyanezen év őszén Frankfurtban értesülhetett először *Mádl Ferenc* akkori művelődési minisztertől arról, hogy 1994 áprilisában Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál elnevezéssel évenként ismétlődő, regionális léptékű kulturális és szakmai fórum jelenik meg a színen.

A rendezvénysorozat meghirdetésére a magyar könyvpiar kialakulásának abban az időszakában került sor, amikor a tervgazdaságból a piacgazdaságba történő átmenet, a hagyományosan könyvvásárló társadalmi rétegek jövedelmi viszonyainak változása, a könyvkiadásnak és -kereskedelemnek az új helyzet teremtette szervezetlensége, s a szinte minden céget sújtó tőkehiány következtében merészség és fantázia kellett ahhoz, hogy az elképzelésből valóság legyen. Azóta a kezdeményezést eredményessége igazolta, hiszen az ország geopolitikai helyzetéből következően, egyben a magyar könyvkultúra évszázados nyitottságára alapozva a rendezvény hidat épített a térség új könyvpiarai és a legfejlettebb országok könyvpiara között, és sikere jelentős szerepet játszott abban,

hogy a magyar könyvkiadás nemcsak kilábalt a 90-es évek elejét jellemző válságból, hanem a nemzetgazdaság egyik legdinamikusabban fejlődő ágazata lett. (Az ágazat 1997-es 24,5 milliárd forintos forgalma 2002-re már meghaladta a félszáz milliárdot, vagyis hét év alatt megduplázódott.) A fesztivál az elmúlt tíz évben a nemzetközi könyvvásárok élvonalába emelkedett, s az *International Publishers' Association* (a világ országait tömörítő könyves szervezet) a budapesti eseményt a közel 200 nagyléptékű vásár között már az első húszban tartja nyilván.

A fesztivál helyszíne kezdettől fogva a Budapesti Kongresszusi Központ, amelynek tereit egyre bővülő mértékben foglalták el a kiállítók, akik az utolsó években már a központot övező Gesztenyés-kertben is megjelentek. A rendezvény 1995 óta a Könyv és Szerzői Jog Világnapjának (április 23.) jegyében, a virág és könyv ajándékozásának régi katalán szokásából átvett gesztussal indul, s a fesztivál díszvendégével folytatott pódiumbeszélgetéssel kezdődik. Az üzleti vásár nagyszabású közönségrendezvényévé nőtte ki magát: immár nem csupán a jogok és licencek adásvételének terepe, hanem az író-olvasó találkozó, dedikálás, könyvbemutatók, konferenciák, tanácskozások, kerekasztal-beszélgetések, koncertek, filmvetítések és fotótárlatok kavalkádjának színtere is. E rendkívül gazdag program kiemelkedő eseményei: a Budapest Nagydíj, a legjobb oktatást segítő könyvet és CD-ROM kiadványt jutalmazó Budai Díj, az Év Kiadója és az Év Kereskedője díjak odaítélése, valamint a könyvtáros szakma jelentőségét érzékeltető Könyvtáros Klub rendezvénysorozata.

Az 1994-ben indult, s 2003-ra a nemzetközi könyves világ egyik legrangosabb szakmai eseményévé vált fesztiválon az elmúlt tíz évben 39 ország 3415 kiállítója vett részt. Ez a szám még akkor is tiszteletre méltó, ha e kiállítók jelentős része állandó résztvevője volt a rendezvénynek. Kiemelkedő sikerként könyvelhető el a rendezvényen kitüntetett díszvendégek, illetve bemutatkozó országok köre is (1. táblázat). A fesztiválon részt vett országok és kiállítók számadatait az 2. táblázat foglalja össze.

1. táblázat

A fesztivál Budapest Nagydíjjal kitüntetett díszvendégei és vendégországai 1995 és 2003 között

1995	Ernst Jandl költő, Ausztria
1996	Ephraim Kishon író, Izrael
1997	Kertész Imre író, Magyarország
1998	Salman Rushdie író, India
1999	Viktor Jerofejev író, Oroszország
2000	Sławomir Mrożek író, Lengyelország Lengyel kortárs irodalom
2001	Robert Merle író, Franciaország Cseh kortárs irodalom
2002	Lawrence Norfolk író, Nagy-Britannia Olasz kortárs irodalom
2003	Mario Vargas Llosa író, Peru Francia kortárs irodalom

Jelen írás – mintegy jubileumi tisztelgésnek – egyrészt vázolja a fesztivál elmúlt tíz évének legjellemzőbb eseményeit és eredményeit, másrészt bemutatja a nemzetközi könyvvásárok körében is egyedülálló kezdeményezésnek számító Könyvtáros Klub eddigi programjait és tapasztalatait.

A Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál tíz évének története

A gyökereit 1795-ig visszavezető MKKE és a legpatinásabb könyvszakmai szervezet, a német Tözsdeegyesület által kezdeményezett, 1994. április 23–26. között megrendezett első fesztiválon 15 ország 134 kiadója szerepelt. A napisajtó elismeréssel szövelt a magyar könyvkultúra új kezdeményezéséről. A *Magyar Nemzet* (1994. április 23.) szerint „szolid elegancia, mégis igazi vásári hangulat uralja az egész palotát ..., nemcsak a nyomdákban frissen kikerült könyvekkel érkeztek a kiadók, hanem az utóbbi évek legsikeresebb kiadványaival is, felvonultak a frissen privatizált nagy hagyományú cégek és azok is, amelyek az utóbbi években alakultak, jelen van számos egyházi kiadó, s eljöttek a könyvkiadással foglalkozó nyom-

dák is”. A *Kárpé* (1994. május 5.) szerint „az első Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál sikere bebizonyította: a könyv csak nem akar kimenni a divatból”.

Az 1995. április 22–25-e között megrendezett második fesztivál a jegyzett könyvvásárok sorába lépett: 20-ra szaporodott a részt vevő országok száma, a kiállítókat ötszáznál több cég, illetve intézmény képviselte, s a látogatókat két új program, a könyvesboltosok és a könyvtárosok számára létrehozott klub is várta. *Demszky Gábor*, Budapest főpolgármestere Budapest Nagydíj címmel díjat alapított, amelyet első alkalommal a kiváló osztrák költő, *Ernst Jandl* vehetett át. A rendezvény *Inkei Péter* fesztiváligazgató szerint „Európa talán egyik legelegánsabb könyvvásári helyszínéül a nemzetközi tájékozódás és adok-veszek mellett méltóképpen tölti be egy Nemzeti Könyvszalon szerepét”.

Az 1996. április 27–30-a között megrendezett harmadik fesztiválon 15 országból közel 350 hazai, határon túli és külföldi kiadó mutatta be kínálatát. A több mint húszezer látogatót regisztrált rendezvény díszvendége a magyar származású *Ephraim Kishon* volt, s a sikeresség eredményeként *Peter Weidhaas*, a frankfurti könyvvásár igazgatójának a *Népszabadságban* megjelent interjúja (1996. április 26.) szerint: „a frankfurti könyvvásár igazgatósága elhatározta, hogy a következő, még szabad időpontban – 1999-ben – Magyarország lesz a díszvendég”. Mindez igazolta *Balogh Katalin*, a fesztivál új igazgatója beköszöntő szavait, amely szerint „a közelgő ezredfordulón világszerte a nyomtatott kultúra válságáról lehet hallani, miközben az elektronikus adathordozók kínálta új kihívások újra és újra csak megerősítik a könyv presztízsét. A gondolatokat hordozó, szép testű és jó illatú könyvek azonban maradéktalanul sohasem pótolhatók, s az igazi könyveknek mindig meglesz az igazi olvasójuk”.

Az 1997. április 24–27. közötti negyedik fesztiválon 14 ország közel 236 kiállítója mutatkozott be a rendezvényen megjelent több mint 25 ezer látogatónak. A rendezvény díszvendége, egyben a Budapest Nagydíj kitüntetettje – azóta is egyetlen hazai alkotóként – *Kertész Imre* volt Sorstalanság című művével.

Az 1998. április 24–26-a között tartott ötödik fesztiválon az újjászületett és stabilizálódott magyar könyvszakma, valamint a külföldi országok könyves kollégái által kiállított könyvújdonságok minden

2. táblázat

A fesztiválok katalógusaiban szereplő országok és kiállítók 1994 és 2003 között

Ország	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Összesen
Ausztrália	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Ausztria	-	46	2	-	-	-	-	-	-	-	48
Azerbajdzsán	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Banglades	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
Belgium	-	2	-	-	-	-	-	1	2	-	5
Bulgária	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Csehország	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	4
Dánia	-	-	-	-	-	10	1	-	-	-	11
Dél-afrikai Köztársaság	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	3
Franciaország	1	49	2	2	1	8	-	-	50	3	116
Görögország	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	4
Hollandia	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	3
Horvátország	-	13	1	-	-	-	-	1	1	1	17
India	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Izrael	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Japán	-	16	1	2	1	1	1	-	-	-	22
Jugoszlávia	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	3
Kanada	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2
Kazahsztán	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Kína	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Lengyelország	1	-	-	-	-	1	1	2	2	2	9
Líbia	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Luxemburg	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Magyarország	52	89	85	89	120	136	157	148	152	170	1198
Mexikó	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Moldávia	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Nagy-Britannia	5	14	12	11	20	18	3	12	-	2	97
Németország	59	271	221	119	214	172	194	181	76	165	1702
Olaszország	-	2	-	-	-	-	-	-	12	-	14
Oroszország	2	1	-	-	-	1	2	2	7	1	16
Románia	2	2	6	4	79	20	33	33	4	3	186
Spanyolország	1	2	-	-	-	1	1	2	2	1	10
Svájc	1	2	1	-	-	-	-	-	-	1	5
Szingapúr	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Szlovákia	2	-	1	1	-	-	3	1	1	2	11
Törökország	1	1	-	-	-	-	2	-	12	-	16
Ukrajna	1	1	-	2	1	1	1	1	-	-	8
USA	4	2	-	1	4	4	-	1	-	-	16
Üzbegisztán	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Ország összesen	15	20	15	14	11	21	15	14	13	13	-39-
Kiállítók összesen	134	519	337	236	443	382	303	386	322	353	3415

Megjegyzés: A katalógusban szereplő számadatok és az egyes fesztiválokban valójában részt vett kiállítók száma némileg eltér egymástól az utóbbi javára, aminek az a magyarázata, hogy a katalógusok zárása másfél hónappal megelőzi a rendezvényt, így a zárás után jelentkező kiállítók adatai a kiadványokban nem szerepelnek; ezek együttes – mára már pontosíthatatlan – száma sem haladja meg azonban az 1–2%-ot.

addiginál nagyobb száma, továbbá a szakmai és kísérő programok gazdagsága azt bizonyította, hogy nem volt hiábavaló az elmúlt évek hite és kitartása: a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál 1994. évi elindítása megérlelte gyümölcsét, s 11 országból a kiállítók száma közel 450-re emelkedett. A rendezvény sztárja a világhírű, indiai származású és Angliában élő *Salman Rushdie* volt. A fesztivál különleges színfoltját az a még nemzetközileg is ritkaságszámba menő információs rendszer jelentette, amely internetkapcsolata révén világszerte minden érdeklődőhöz díjtalanul eljuttatta a rendezvény programját és eseményeinek hírért.

Az 1999. április 23–25-e között sorra került hatodik fesztivált a nemzetközi szaksajtó a közép-kelet-európai térség legjelentősebb könyvszakmai fórumának nevezte. Az eseményen 21 ország közel 400 képviselője vett részt, s a látogatók száma meghaladta az ötvenezretet. „A félezer éves magyar könyvkiadás kiadványszerkezetében és minőségében ma már kiállja a legkritikusabb nemzetközi összehasonlítást is. E megmérettetésre lesz mód, hiszen kiállítóink között üdvözölhetjük a világ nagy kultúrköréinek és nyelveinek kiadóit éppúgy, mint a közép-európai vagy távol-keleti könyvkiadás szereplőit” – írta *Zentai Péter László*, a fesztivál új igazgatója a kiállítói katalógus előszavában. A fesztivál sikere döntő mértékben közrejátszott abban, hogy Magyarország 1999 őszén Frankfurtban a kelet-európai térség országai közül elsőként mutatható be díszvendégként az 51. Nemzetközi Könyvvásáron.

A 2000. április 21–23. között megrendezett hetedik fesztivál fő programja a lengyel kortárs irodalom és könyvkiadás bemutatása volt, s az első ízben Magyarországra látogató *Stawomir Mrożek*et díszvendégként megkülönböztetett szeretet és figyelem övezte. A rendezvényen 15 ország 303 képviselője vett részt, s a nemzetközi könyvvilág elismerését az is mutatta, hogy a világ könyvszakmai szervezetének elnöke a spanyol *Pere Vicens* személyében 1913 óta először látogatott Budapestre. „Tíz évvel a politikai és gazdasági rendszerváltás után a magyar könyvpiac megszerveződött, s tematikai struktúrájában, üzleti lehetőségeiben és könyvei minőségében kiállja az összehasonlítást a fejlett világ országaival. A magyar könyvpiar konjunktúrája mellett fesztiválunk vonzerejének igazi biztosítéka a rendkívül igényes magyarországi olvasóközönség megkülönböztetett szeretete és figyelve” – írta *Zentai Péter László* fesztiváligazgató a katalógus előszavában.

A 2001. április 26–29-e között sorra került, és az MKKE által az angliai National Year of Reading példaadó kampánya után a világon másodikként kezdeményezett Olvasás Éve távlatos célja szellemében szervezett nyolcadik fesztiválon 14 ország közel 400 kiállítója mutatkozott be, s a látogatók száma megközelítette a hatvanezretet. A rendezvény díszvendége a világhírű francia író, *Robert Merle* volt, aki azonban betegsége miatt a fesztivál pódiumbeszélgetésén csak telefonon keresztül tudott részt venni. A rendezvényesorozat új színfolttal is gazdagodott: *Esterházy Péter* közreműködésével világújdonságként indult útjára az Európai Elsőkönyvesek Fesztiválja, amely 12 ország (köztük hazánk) ígéretes pályakezdőjét és munkáját mutatta be a nagyközönségnek. A fesztivál nemzeti díszvendége a cseh kortárs irodalom és könyvkiadás volt.

A 2002. április 18–21-e közötti kilencedik fesztivál szakmai programjának középpontjában az Európai Unióhoz való csatlakozással kapcsolatos nemzetközi konferenciák álltak, de bemutatták a magyar könyvkultúra (forgalmi adatokban visszatükröződő) töretlen fejlődését igazoló, a hazai könyvolvasási, -vásárlási és -gyarapítási szokásokról készült vizsgálat eredményét is. A kiállító országok száma 13, a kiállítók száma jóval 300 fölött volt. Az olaszországi magyar kulturális évadot viszonzó gesztusként a fesztivál nemzeti díszvendégét a kortárs olasz irodalom képviselte számos világhírű alkotó részvételével. A Budapest Nagydíjat ebben az évben *Lawrence Norfolk* vehette át. Az Európai Elsőkönyvesek Fesztiválján ebben az évben 13 alkotó mutatkozott be.

A jubileumi tizedik, 2003. április 24–27-e között sorra került fesztiválon 13 ország 350-nél több cége állított ki, s a négynapos rendezvényprogramban mintegy 200 szakmai esemény várta az érdeklődőket. Az Európai Elsőkönyvesek Fesztiválján 14 ország (Ausztria, Belgium, Csehország, Dánia, Finnország, Franciaország, Hollandia, Lengyelország, Magyarország, Nagy-Britannia, Németország, Olaszország, Spanyolország, Svédország) legtehetségesebb elsőkötetesei mutatkoztak be. A rendezvény díszvendége a perui *Mario Vargas Llosa* volt, aki egyben a Budapest Nagydíjat is átvehette. Hazánk 2003. évi franciaországi kulturális bemutatkozásának viszonzásaként a díszvendég Franciaország kortárs irodalma volt, amelynek képviselőjében a francia kulturális miniszter mellett többek között *Catherine Millet*, *Andrei Makine* és *Eliette Abécassis* is megjelent. A jubileumi rendezvényen 18 külföldi országból hat-

vannál több jeles személyiség, Magyarországról Ádám Pétertől Faludy Györgyig, Görgey Gábortól Juhász Ferencig, Konrád Györgytől Oravecz Imrétől, Pozsgay Imrétől Zsoldos Veráig közel 300 közismert szerző megjelent. Rajtuk kívül a teljes magyar anyanyelvű – erdélyi, felvidéki, kárpátaljai és vajdasági – könyvszakma képviselője is felvonult. A többéves gyakorlatnak megfelelően a rendezvényt ezúttal is a Születésnap Irodalmi Szalon zárta, amelyen a rendezők 20, hatvantól kilencven évig kerek születésnapjait ünnepelő írók köszöntöttek.

A Könyvtáros Klub tíz évének eredményei

Az 1994. évi első könyvfesztiválon külön standot kapott a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) és az Országos Széchényi Könyvtár, s a könyvtárosok ezt látható örömmel nyugtázták. Rövidesen kisebb szakmai csoportok találkozási pontja lett a stand, ahol a kollégák részben kapcsolatteremtés, részben tájékozódás céljából jöttek össze. Ezzel vette kezdetét a könyvtárosok szervezett megjelenése a fesztiválon, ez volt az alap, amelyből megszületett a Könyvtáros Klub. Mivel már az első fesztivál is jelentős szellemi pezsgést eredményezett – a Magyar Periodika Kör (MPK) által szervezett, az időszaki kiadványok aktuális kéréseiről szóló konferencia, a Springer Hungarica Kiadó bemutatkozása –, *Teveli Judit* és néhány aktív könyvtáros célul tűzte ki a könyvtárosok információs fórumának létrehozását a könyvkiadás és könyvszakma e kiemelkedő rendezvénysorozatán. (A mintát a frankfurti könyvvásár szolgáltatta, ahol a könyvtárosok egy asztalokkal, székekkel kialakított találkozási ponton különféle információs anyagokat kaphattak, és szakmai előadásokat hallgathattak meg.) Az elképzelést – az MKKE-vel és a MKE-vel, illetve a szekciókkal együttműködve – *Teveli Judit*, illetve a *Tabula Ráza Bt.* valósította meg, a rendezvényt fontosnak tartó, aktív, áldozatkész könyvtáros kollégák segítségével.

Már a következő évben, 1995-ben, gazdag a programsorozat: 19 cég-, illetve szolgáltatásbemutató, két konferencia (régikönyvek védelme, az agrárgazdaság információellátásának kérdései), számítógépes könyvtári rendszerek ismertetése (Tinlib, Oracle, Voyager, Textlib, Aleph), üzleti és közhasznú adatbázisok bemutatója (Cikkadatbázis, TPOIC Fulltext, Magyar Közzolgálati Adattár, Sajtófigyelés, Népszabadság, Nagy- és közép vállalatok, HUNPATÉKA, Új könyvek), multimédia-

bemutatók (Arcanum, IQSoft, Kontakt Design, Microsoft, MTA SZTAKI, OTH, Speedup), műhelybeszélgetés a szerzői jogról, és fogadással egybekötött könyvbemutató várta a könyvtárosokat.

Az 1996. évi klub programjának gerincét az internet témaköre és internetbemutatók, a számítógépes könyvtári rendszerek ismertetése, a felhasználók-fejlesztők-érdeklődők találkozója, különféle CD-ROM adatbázisok és multimédia-bemutatók, az MPK által szervezett Tendereljárások a közbeszerzésekben című rendezvény, valamint könyvtárak (MTA Könyvtára, Országos Orvostudományi Könyvtár, Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár, Országos Mezőgazdasági Könyvtár, Országos Széchényi Könyvtár) szolgáltatásainak bemutatkozása alkották.

Az 1997. évi klub programjában már négy konferencia (A könyvtár szerepe a szakmai információellátásban, Információ határok nélkül, Szakmai információ = a gazdasági élet motorja, A felsőoktatási tankönyvkiadás, -ellátás, az állam szerepe a kiadás támogatásában, a könyvtár szerepe az ellátásban), a számítógépes könyvtári rendszerek bemutatója, az MPK rendezvénye (Képzés, továbbképzés, önképzés), az orvosi könyvtárosok rendezvénye, a Harrassowitz Buchhandlung bemutatkozása, valamint négy további, fontos témakör (tájékozódás a tankönyvpiacra, a tankönyvkiadás aktuális problémái, könyvvásárlás az interneten, szótárak CD-ROM-on) szerepelt.

Az 1998. évi klub programját három konferencia (Közhasznú információszolgáltatás a könyvtárakban, A felsőoktatási tankönyvkiadás és támogatása, Gyermek és ifjúsági könyvkiadás), az MPK „Szerzői jog az EU küszöbén” című rendezvénye, a könyvtárosok és kiadók előadásokkal, illetve fórummal gazdagított találkozója, számítógépes könyvtári rendszerek, CD-ROM kiadványok bemutatói, valamint a Gondolatok a könyvtárban – a könyvtáros szerepe az információs társadalomban című kerekasztal-beszélgetés alkotta.

A klub egyre gazdagodó programja 1999-ben részben három fő témakörrel: 1. könyvtárosképzés a hazai felsőoktatásban (egy kérdőíves felmérés eredménye, a könyvtári-informatikai tanszékek bemutatkozása, tervek és tantervek, állásfoglalások), 2. elektronikus adatbázisok (OMgKDK, Arcanum, KSH, OMIKK, Xerox Hungary, Information Technology Services, 3M), 3. számítógépes könyvtári rendszerek bemutatója (EX-LH, OLIB7, Dirlib, Tinlib, Textlib, SR-LIB), részben a gyermek-

folyóiratokkal, részben új CD-ROM kiadványokkal foglalkozott.

A 2000-ben rendezett fesztivál Könyvtáros Klubja az „EXCEL projekt: Közép- és Kelet-Európa könyvtárainak kapcsolatrendszerében” és „Az Olvasás éve” című konferenciával, „Az ember az információs társadalomban”, illetve „Az európai integráció hatása a magyar könyvtárügyre” kerekasztal-megbeszéléssel, az MPK „A könyvtár mindenkié” című rendezvényt, webkatalógusok bemutatásával, valamint ex libris kiállítással várta az érdeklődőket.

A 2001. évi klub eseménysorozatát több mint 2000 szakember látogatta meg. A program csomópontjait „Az Olvasás éve kapcsán – Szükségünk van-e a nemzeti művelődés stratégiájára”, az „Olvasáskultúra az európai kultúrában. Az olvasás művelődéstörténeti vetülete, Magyarország Európában – Európa Magyarországon”, az „Egy éjszaka a könyvtárban – olvasás- és könyvtár-pedagógia” és „A tudás hatalom” című rendezvények képezték. Ezeket egészítették ki a nagyobb könyvtárak és szolgáltatásokat nyújtó cégek, a könyvkiadók újdonságainak bemutatói, továbbá a könyvtáros-tanárok és a gyermekkönyvtárosok szervezeteinek előadásai, valamint a Közkönyvtári Egylet kerekasztal-beszélgetése (ez utóbbi „Az Olvasás éve” eseményeiről). Körben a falakon (kívül és belül) mutatkozott be a nagy sikert aratott OPKM gyermekkönyv-történeti vándorkiállítás, amely kedves színtartója volt az egész fesztiválnak. Ezt egészítették ki *Góth Katalin* iparművész „Írásos” alkotásai, a Halotti beszéd, az Arany ABC és a betűs párnák.

A kilencedik, 2002. évi klub kiemelkedő program-pontjai voltak a határon túli magyar könyvtárak, gyűjtemények (együttműködések, további lehetőségek, feladatok mottót viselő) bemutatkozása, „A kultúra teljessége” című író-olvasó találkozó, a Könyvtárellátó Kht. szolgáltatásait és a Kódex Könyvtáros Klub eddigi munkáját, valamint a könyvtárközi együttműködés jelenét és jövőjét ismertető esemény, továbbá a kiadók bemutatói. A már eddig is rendkívül tartalmas program új színfolttal gazdagodott: első ízben rendezték meg azt a CD-ROM Show-t, amely nyolc kiadó (Arcanum, Automex, BME OMIKK, Enciklopédia Humana Egyesület, Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Marconi, Premiere, ProfiMédia) legújabb kiadványait mutatta be.

A 2003. évi tizedik, jubileumi Könyvtáros Klub programját 19 esemény gazdagította, amelyek

közül az „Olvasáskultúra – könyvpolitika” és „A digitális közvagyron és a könyvtárak szerepe a Magyar Információs Társadalom Stratégiája megvalósításában” című konferencia, a „Nekünk való időről” című kerekasztal-beszélgetés, az MPK felhasználóbarát könyvtári szolgáltatásokról szóló tanácskozási és a „Topkiadók CD-ROM újdonságai” című multimédia-show emelkedett ki. A szakmai csemegéket ezúttal is a kiadók és intézmények (KELLO, Prospero Kft., Akadémiai Kiadó, MTA SZTAKI, EX-LH Kft., Scolar Kiadó, Gladiola Bt., Scan-Soft Recognita Rt., Kiskapu Kiadó, Könyvkereső Kft.) bemutatói jelentették, de tájékoztatás hangzott el az iskolai könyvtárak és a tankönyvellátás helyzetéről is, és kiállítás mutatta be „A könyvtárak mint kiadók” címmel a könyvtárosoknak szóló legújabb kiadványokat.

A rendezvény sokfélesége, a sokrétű szolgáltatás és témaválasztás, a zökkenőmentes szervezés, a megfelelő technikai felszerelés és a különleges környezet, az igényes meghívók és a könyvtárosok számára biztosított díjtalan belépés, valamint a jelentős vásárlási kedvezmények mind hozzájárultak ahhoz, hogy a Könyvtáros Klub látogatottsága az elmúlt években megnőtt. Programjai többnyire az adott év aktuális kérdéseivel, a könyvtárakhoz kapcsolódó szolgáltatókkal és szolgáltatásokkal, a könyvtárak újdonságaival, termékeivel, egy-egy kiemelt témával – így például az internettel, a könyvtárosok képzésével, a gyermekkönyvtárosok ügyével, a tankönyvkiadással, az információs társadalom hatásaival, a könyvtárpolitika stratégiai kérdéseivel, a határon túli könyvtárak bemutatásával – foglalkoztak. Fontos esemény volt az utóbbi években a Könyvtárosok kézikönyve című kézikönyv egymás után megjelenő köteteinek, továbbá a könyvtárosok által, valamint a könyvtárosoknak írt könyvek bemutatása, ezeken a programokon mindig kiemelkedően sok volt az érdeklődő.

A Könyvtáros Klub keretében az elmúlt tíz évben közel félszáz cég és intézmény mutatkozott be önálló rendezvény keretében (1. melléklet), s az előadók, moderátorok és kerekasztal-beszélgetések résztvevőinek sorában az akadémikustól a könyvtárvezetőig, a kiadói igazgatótól a tanszékvezetőig 130-nál több közismert szakember szerepelt (2. melléklet). Mindezek eredményeként az immár tízéves jubileumát ünneplő Könyvtáros Klub a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál keretében az MKE-vándorgyűlések, a Networkshop és az Összefogás a könyvtárakért rendezvények mellett a hazai könyvtáros szakma egyik legrangosabb eseményévé vált.

1. melléklet

A Könyvtáros Klub keretében önálló bemutatót rendezett cégek és intézmények

3M	Kereskedelmi és Vendéglátóipari	Országos Orvostudományi
Arcanum Adatbázis Kft.	Főiskola	Információs Központ
ÁSZSZ	Kódex Könyvtáros Klub	és Könyvtár
Automex Kft.	Kontakt Design Stúdió	Országos Pedagógiai Könyvtár és
Budapesti Műszaki és	Kossuth Könyvkiadó	Múzeum
Gazdaságtudományi Egyetem	Kossuth Lajos Tudományegyetem	Osiris Kiadó
Országos Műszaki Információs	Könyvtárellátó Kht.	Országos Széchényi Könyvtár
Központ és Könyvtár	Központi Statisztikai Hivatal	Országos Találmányi Hivatal
Debis IT Services Dataware Kft.	Magyar Könyvtárosok Egyesülete	Premiere Kft.
Enciklopédia Humana	Magyar Periodika Kör	ProfiMédia Kft.
Egyesület	Magyar Távirati Iroda	Sajtóinformáció Szolgáltató Kft.
EX-LH Kft.	Magyar Tudományos Akadémia	Scolar Kiadó
GRIMM Kiadó	Könyvtára	Scriptum Kiadó
Hadtörténeti Intézet és Múzeum	Marconi Kft.	Speedup Kft.
Helio-Biblos Kht.	MTA SZTAKI	Springer Hungarica Kiadó
Hoppenstedt Kft.	Műszaki Könyvkiadó	Tankönyves Vállalkozók Országos
IQSoft Rt.	Neumann János Digitális Könyvtár	Testülete
József Attila Tudományegyetem	Országos Mezőgazdasági Könyvtár	Xerox Hungary

2. melléklet

A Könyvtáros Klub előadói, kerekasztal-részvevői, moderátorai (1994–2003)

Ambrus Zoltán	Halász Gyula	Lőrincz Ferenc	Stiegelmayr István
Arató Antal	Halász Péter	Mader Béla	Stubnya György
Árkos Iván	Hámory Zsófia	Majtényi László	Süld Erzsébet
Árkovics Zsolt	Hankiss Elemér	Markó Imre	Szalai István
Baán László	Harsányi László	Maróti Istvánné	Szántó Péter
Bakonyi Géza	Hársas Oszkár	Mészáros Judit	Szentpéteri József
Balassy Zsolt	Havas Katalin	Mikulás Gábor	Széneyi Gábor
Balogh Margit	Herman Ákos	Moldován István	Szepes Hajnal
Bánhegyi Miksa	Hirschler András	Monok István	Szy György
Bánkeszi Katalin	Hock Zsuzsa	Murányi Lajos	Takáts Béla
Bariczné Rózsa Mária	Horváth Ádám	Müller Anna	Tamási Csilla
Bart István	Horváth Tibor	Nagy Attila	Téglási Ágnes
Bartos Éva	Horváthné Jakubecz Ilona	Naszados Edit	Teveli Judit
Bayer Judit	Janzer Frigyes	Nemes Erzsébet	Thék György
Bényei Miklós	Juhász Csilla	Németh Ágoston	Tompa Zsoltné
Berke Barnabásné	Karvalics László, Z.	Nyerges Gyula	Tószegi Zsuzsanna
Bobokné Belányi Beáta	Király László	Nyíri Kristóf	Tóth Kornél
Bod Péter Ákos	Kis Kós Antal	Scharle Péter	Tuba László
Bodó Imre	Kiss Gábor	Nyujtó Ferenc	Ungváry Rudolf
Bujtár József	Kitzinger Dávid	Páli Judit	Vadász Ágnes
Cserba Krisztina	Kocsis István	Pálvölgyi Mihály	Vajda Erik
Czoboly Miklós	Kocsy Lászlóné	Papp József	Vámos Tibor
Dippold Péter	Kokas Károly	Rády Ferenc	Varga Sándor
Engloner Erika	Koller Lászlóné	Ramháb Mária	Vastag Györgyi
Farkas Katalin	Koltay Klára	Rédai Árpádné	Veres Pál
Fehér Miklós	Koncz Gábor	Rédl Károly	Vitai Miklós
Fonyó Istvánné	Koreny Ágnes	Rózsa György	Votisky Zsuzsa
Gál Zoltán	Kormos Sándor	Schneider Márta	Vraukóné Lukács Ilona
Gereben Ferenc	Kovács Róbert	Sebestyén György	Zentai Péter László
György Péter	Kucska Zsuzsa	Sió László	Zombori Ottó
Gyurkovics Tibor	Lázár Miklós	Skaliczki Judit	
Hajas Magdolna	Lelkes Lajos	Sóron László	
Hajnal Jenő	Lengyel Veronika	Spielmann Mihály	Beérkezett: 2003. VIII. 1-jén.